

Türkiye Sığırçılık Sektöründe Yetiştirici Birliklerinin Yeri

Hayvancılığı gelişmiş ülkelerin, üretim ve ürün kalitesi açısından sağladıkları gelişimin temelinde yetiştirici örgütleri tarafından yürütülen kayıt sistemleri ve bunlara dayalı olarak gerçekleştirilen ıslah çalışmaları yatmaktadır. Bu ülkelerin yürüttükleri genetik ve çevresel ıslah çalışmaları sayesinde, birim hayvan başına üretim ve ürün kalitesi açısından gelmiş oldukları düzey oldukça yüksektir. Öyleki kimi ülkelerde inek başına süt verimi yılda 100 tona, yağ verimi de 400 kg'a çıkmıştır.

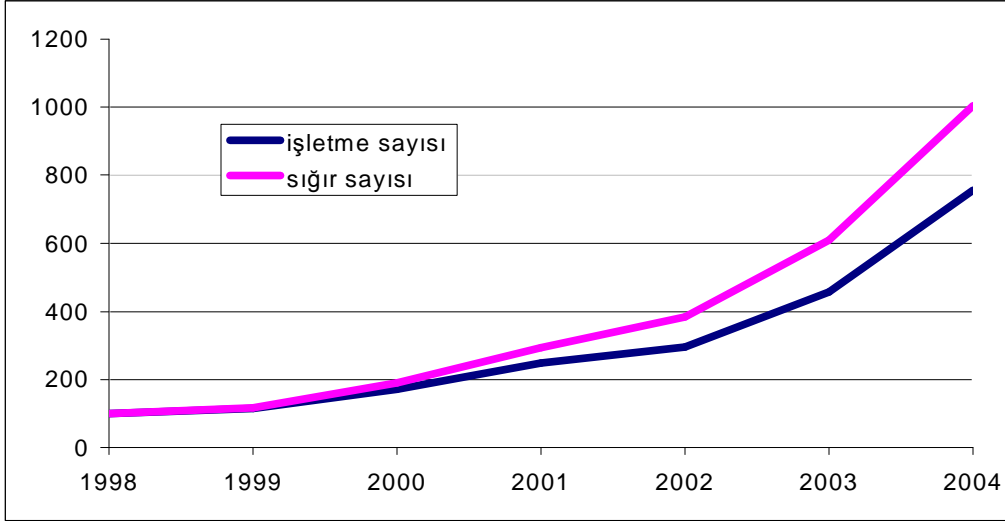
Türkiye'de uzun yıllar ihmal edilen üretici kesimi yaklaşık 10 yıl önce, 1995 yılında Damızlık Sığır Yetiştiricileri İl Birlikleri'ni, bundan 3 yıl sonra da 16 İl Birliği bir araya gelerek üst örgütü olan Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği'ni kurmuşlardır.

Çizelge 1. Yıllar itibariyle kayıtlı işletme ve hayvan sayıları ile süt verimleri

Yıllar	İşletme Sayısı	İnek Sayısı (baş)	Kayıtlı Sığır Sayısı (baş)	305 Gün Süt Verimi (kg)
1998	2 982	22 406	58 627	6 061
2000	5 106	47 356	111 529	6 082
2002	8 830	96 126	224 306	5 880
2004	22 382	240 702	581 813	5 676

İl Birliği sayısı bugün 50'ye, yaklaşık 60 bin olan kayıtlı sığır sayısı yaklaşık 600 bine ulaşmıştır. Özellikle son yıllarda kayıtlı işletme ve inek sayısında hızlı bir artış olmuştur. Bir anlamda sürüye daha önce ıslah çalışması yapılmamış işletmelerin katılımı demek olan bu duruma rağmen süt verimi 2004 yılı için yaklaşık 5700 kg'dır. Oysa 1998-1999 yıllarından beri sisteme dahil olan işletmelerde 305 gün süt verimi ortalaması 6000 kg'nin üzerindedir. İşletmelerimizde ortalama sığır sayısı 25, inek sayısı da 11 baş civarındadır. Bu değerler AB'nin birçok üyesi ile benzer değerlerdir. (Avusturya, Portekiz)

İşletme ve hayvan sayısında son yıllarda gerçekleşen artış, grafikte daha net görülebilmektedir. Grafik'te 1995 yılı 100 olarak kabul edilmiştir. (1995 yılı 100 olarak kabul edildiğinde 2004 yılında işletme sayısının 750, sığır sayısının 100'e ulaştığı görülmektedir.)

Grafik 1. Yıllar itibariyle kayıtlı işletme ve sığır sayısının değişimi

Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği yurtiçi çalışmalarına ek olarak Avrupa Holstein Konfederasyonu, Uluslararası Hayvan Kayıt Örgütü ICAR ve INTERBULL'a üye olup kayıt tutma ve ıslah programı yürütme ile ilgili çalışmalarını AB standartlarında yürütmektedir.

Yürütülen Projeler

Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ile 3 ayrı projeyi ortak yürütmektedir. Bunlar;

1. Önsoykütüğü Projesi
2. Soykütüğü Projesi
3. Döl Kontrolü Projesi

Bu projeler ile Türkiye'de ilk kez soykütüğü kayıtları (herdbook) tutulmaya başlanmıştır. AB tarafından yayınlanan ilerleme raporunda hayvancılık sektörü içerisinde ilerleme sağlanan nadir alanlardan birinin soykütüğü sistemi olması, bu alanda elde edilen başarının bir göstergesi olarak bize onur vermektedir.

Birliğimiz şu anda ICAR dolayısıyla AB normlarına uygun olarak 81 il ve bu illere bağlı ilçeler ile büyük kapasiteli işletmelerden internet ortamında doğrudan veri girişini sağlayan

Online Veri Tabanı Sistemini (e-ıslah) hazırlamaktadır. Veri tabanı bu yılın ikinci yarısından itibaren etkin bir şekilde kullanılabilir.

“Türk İneği” benzetmesiyle geçmişte sık sık gündeme gelen Döl Kontrolü Projesi’nin ilk sonuçları yıl sonunda elde edilecektir. Aday boğaların kızlarına ait süt verimleri tespit edilmeye başlanmış ve kızların buzağılamadan sonraki ilk kontrollerde tatminkar seviyelerde (25 kg’ın üzerinde) süt verdikleri belirlenmiştir.

Elde edilen bu teknik başarılar ek olarak tarımın gelişmesinde yetiştiricinin örgütlenmesi ve pazar istikrarının önemi tüm platformlarda vurgulanmış, tecrübelerimiz diğer üreticilere de aktarılmaya çalışılmıştır.

Üreticilerin örgütlenmesi bakımından Yetiştirici Birliklerinin oldukça kısa bir sürede almış oldukları yol ve elde ettikleri başarılar ortadadır. Fakat piyasalardaki istikrarsızlık Yetiştirici Birliklerinin en büyük sıkıntısı ve önlerindeki en büyük engel olmaya devam etmektedir. Türk çiftçisi gelecekte ne olacağını tam olarak kestirememenin tedirginliğiyle tarıma yatırım yapmaktan kaçınmaktadır. Bunun en belirgin göstergesi yetiştiricinin işletmesini büyütmede gönülsüz davranması, işletme içi hayvan hareketlerinin çok fazla oluşu ve bu nedenlerle kayıt sisteminde yaşanan büyük sıkıntılardır.

Süt piyasasında son 3-4 yılda, Ekim aylarında verilen fiyat artışının ortada neden olmadan Ocak aylarında geri alınması da piyasadaki istikrarsızlığın bir örneğidir. Bu durum bizdeki güvensizliği artırmakta geleceğe güvenle bakmamızı engellemektedir.

İthalatın gündemden düşmemesi, kaçakçılık ve yaratılan düşük faizli kredi beklentisi de fiyat istikrarsızlığına neden olmaktadır. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri Türkiye’deki gerçek talebe cevap verebilecek durumdadır. Şu anda Türkiye’de damızlık temini konusunda bir problem yoktur. Ayrıca 100 baş üzeri işletmelerin gerekli koşulları yerine getirmek şartıyla uygun bulunan ülkelere hayvan ithal etmesinde bir sınırlama bulunmamaktadır. Buna rağmen Türkiye’nin sosyal kaygıları bahane edilerek, 1-2’şer baş düve dağıtılmak suretiyle yapılan işi doğru bulmadığımızı ve bu yolla yaratılan talebin gerçek talep olmadığını düşündüğümüzü bilmenizi isteriz.

Önümüzdeki AB geçiş sürecinde sütte kalite hem sanayici hem de bizim için oldukça önemli bir konudur. Kaldığı özellikle son zamanlarda sık sık gündeme gelen güvenli gıda söylemleri süt ile ilgili birçok soru işareti yaratmaktadır. Tüketimin düşmesi başta olmak üzere pek çok

olumsuzluğa gebe olan bu gelişme, sanayici ve biz üreticilerin birlikte üstesinden gelebileceği bir konudur.

Biz yetiştiriciler olarak bu konunun önemini farkındayız ve bu amaçla elimizden gelen çabayı sarfediyoruz. Üzerimize düşeni yapmaya da devam edeceğiz. Sanayicilerimizde kaliteli süte yüksek fiyat uygulayarak ve denetimi artırarak bu çabayı desteklemesini bekliyoruz.

Merkez Birliği olarak hem ıslah programında kullanılmak hem de işletmelerde kaliteyi artırmak amacıyla Bakanlık ile ortak yürütülecek projeler hazırlanmaktadır. Bu projeler ile 5 bölgede Süt Kontrol Laboratuvarı ve 1 bölgede DNA Merkezi kurulmasını amaçlıyoruz. Bu sayede, işletmelerdeki her inekten elde edilen süt her ay kontrol edilebilecektir.

Şu anda Merkez Birliği'nin üyeleri yılda 1.5 milyon tona yakın süt üretmektedir. İnek sayımızın 400 000 başa ulaşacağını tahmin ederek yıl sonunda 2.5 milyon ton süt üretebileceği söylenebilir.

Bakanlık ve sanayiye biz yetiştiriciler olarak bu geçiş sürecinde sütte kalite kriterlerini birlikte yürürlüğe sokmayı teklif ediyoruz. Bir an önce kaliteyi artıracak tedbirler alalım. Bu konuda hem Bakanlığa, hem sanayiciye hem de bize bazı görevler düşüyor. İşbirliği yapalım, oturup tartışalım. Daha öncede belirttiğimiz gibi kaliteli süte yüksek fiyat verelim ve alımlarda kontrolü yaygınlaştıralım.

AB ile entegrasyonda süt kotaları Türkiye için önemli bir sorun olarak karşımıza çıkacaktır. Kota sisteminde kalite, yağ oranı ve kayıtlı süt miktarının önemini vurgulamak isteriz. Özetle mutlaka süt kalitesini, yağ oranını ve kayıt altındaki süt miktarını artırmamız gerekiyor. Sanayicinin işlediği süt miktarını artırması, Türkiye üretiminin büyük bölümünü değerlendiren küçük işletme ve sokak sütçülüğüne bir sistem getirilmesi zorunlu hale gelmiştir.

Türkiye için süt üretiminin kayıt altına alınması hayati önem taşımaktadır. Çünkü büyük olasılıkla bugünkü şartlar ve bugün anlattıklarımız göz önüne alındığında gerekli tedbirler alınmaz ise alınabilecek kota miktarı ancak 3-4 milyon ton civarında olacaktır. Aile içi tüketim ile birlikte üretilebilecek süt miktarı en fazla 6 milyon tona yükseltilebilecektir. Diğer bir deyişle bu şartlarda AB'ne üye olduğumuzda bugünkü tüketim düzeyini korumak için yaklaşık 4-5 milyon ton süt ithal etmek zorunda kalacaktır. Daha da kötüsü üretim

sınırlandığı için hayvan sayısı hızla azalacak, yaklaşık 400 bin ton sığır eti açığı ortaya çıkacaktır.

Diğer üzerinde durulması gereken bir konu da Türkiye’de hayvancılık denildiğinde ilk akla gelenin sığırcılık olmasıdır. Oysa koyunculuk da Türkiye’nin AB ile rekabet edebileceği alanlardan biridir. Daha da önemlisi koyunculuk ülkemizde kırmızı et açığının karşılanmasında gelecekte oldukça önemli olacaktır.

Son olarak, AB ile entegrasyon sürecinde süt üretiminde daha önce belirtilen gelişmeleri sağlayamazsak İtalya ve Yunanistan’da olduğu gibi alınabilecek süt kotası düşük olacaktır. Gerçekçi düşünmek gerekirse bu durumda orta ve üzeri büyüklükteki işletmelerin yani Birlik üyelerinin ayakta kalabileceği açıkça görülmektedir. Dolayısıyla sanayiciler yurt içinde süt bulmakta zorlanacak ve biz de tıpkı İtalya ve Yunanistan’da olduğu gibi fiyatları bunlara dikkat ederek belirlemek zorunda kalacağız. Son 5 yılda AB’nde süt fiyatı ortalaması 30 Euro cent iken, İtalya ve Yunanistan’da yaklaşık %20 daha yüksek yani 35 Euro centtir.

Her ne kadar bu gelişmeler sonucunda bizim üyelerimiz daha fazla para kazanacak olsa dahi sonuçta ülkemizin kaybedeceğinin farkındayız. Ülkemize ve tüketicilere zarar verecek işlerin yapılmasını istemiyor, toplumun tüm kesimlerinin göz önüne alınarak politikalar belirlenmesini istiyoruz. Bunun için Bakanlık, sanayici ve yetiştiricinin ortak kararlar alarak sektörün gelişmesinin sağlanması gerektiği inancındayız. Bu konuda biz elimizden gelen çabayı göstermeye hazırız. Aynı gayret ve iyi niyeti diğer taraflardan da bekliyoruz.

Saygılarımızla,

Mehmet Sedat Güngör

Yönetim Kurulu Başkanı

TÜRKİYE DAMIZLIK SIĞIR YETİŞTİRİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ